

ביאורים

בפסקה זו משרטט הרב קוק, את מהלכה של הגאולה בדורנו לאור היסודות שהניח קודם בדבריו. תחילתו של התהליך בדורות אלה היה דווקא על ידי אנשי קודש - עליית תלמידי הבעש"ט ובעיקר לאחר מכן, בעליית תלמידי הגאון מווילנא שהחלו לייסד את הארץ באופן מעשי לפני למעלה מ-250 שנה. אלא שבעקבות חוסר הכשרתם המעשית, היה חיסרון בעליות אלה. אמנם היתה לתחלה חשובה אך ביסוס חומרי משמעותי לא צמח מעליות אלה. לשם כך, החלו לאחר מכן עליות שנתהוו לזרם המרכזי של 'הישוב החדש'. עליות אלה התאפיינו ברובן בציבור יהודי משכיל שנטש את מסורת אבותיו. כך החל בניין החול להיבנות על ידי ריכוז כל הכוחות והמשאבים לתחום זה. אלא שגם כאן, הסדקים לא אחרו להתגלות. הרב משרטט בדבריו תמונה בה הוא מאבחן קשיים שונים שפקדו את האומה המצביעים על החיסרון בתהליך שהחל במצבו הנוכחי. כך למשל, הרב קוק מבחין בחולשה אל מול מהלכים פוליטיים שנגרמים כתוצאה משיחות פעולה עם עמים שונים שנטלו חלק בתהליך שיבת ישראל לארצו וכעת משעבדים ופוגעים בו. גזירות הספר הלבן למשל, (מניעת העלייה לארץ), שניתנו על ידי הממלכה הבריטית ששלטה בארץ ישראל באותם ימים יצאו מאותו מקור שהביא לתחילת תהליך השיבה בעת החדשה - הצהרת בלפור. וכך גם מתייחס הרב להתנכלויות שונות ושפיכות דמים ממנה נפגעו היהודים. כך גם הוא מבחין במחלוקות הרבות שהתגלעו בתוך ההתיישבות היהודית בארץ ישראל. שהפכו למריבות ואף יותר מכך. בכל התופעות הללו הרב מזהה גורם שתפקידו להניע את עם ישראל לשוב ולבטס את גאולתו על יסודות נאמנים על אדני הקודש. רק מתוך החוסן והעוצמה של מקור זה, רק סביבו ניתן להתאחד, להתאגד ולעמוד כחומה בצורה כנגד הקמים עלינו למנוע מאתנו לשוב לחיות את חיינו בארץ ישראל.

הרחבות

גאולה על ידי רחוקים

מתגברים ברוח של חלי-חליון. הרב קוק מבאר כאן כי הבניין המעשי של הארץ, אפילו כשהוא מקבל צביון של חול, הינו הכרחי כקומת גוף לתוכן הרוחני שהוא הנשמה. אמנם במקומות אחרים הרב קוק מעמיק בזה עוד ואומר כי בקומה מעשית זו יש משמעות רוחנית אדירה: "תחיית האומה היא היסוד של בניין התשובה הגדולה, תשובת ישראל העליונה ותשובת העולם כולו שתבוא אחריה" [אורות התשובה יז, א], והרב מזהה קדושה אפילו בשאיפותיהם של בוני הארץ: "רוח האומה שנתעורר עכשיו, שאומרים רבים ממחויקיו שאינם נזקקים לרוח אלהים... מה שהם רוצים אינם יודעים בעצמם, כל כך מחובר הוא רוח ישראל ברוח אלהים, עד אשר אפילו מי שאומר שאיננו נזקק כלל לרוח ד', כיון שהוא אומר שהוא חפץ ברוח ישראל הרי הרוח האלהי שורה בתוכיות נקודת שאיפתו גם בעל כרחו" [אורות התחיה ט]. בסגנון שונה מבאר הרב **יששכר שלמה טייכטל**: "כיון שאלו בעלי התנועה (הציונית) אינם מחויקים בעוונותינו הרבים בתורת ה', מה להם ולארץ ישראל? והוא פלא לכאורה. אך פשר דבר זה... כי אין ספק שרק הקב"ה... הכניס החשק הזה בליבות אחינו בני ישראל... שיחשקו ויכספו דוקא לארץ אבותינו וימסרו נפשם על זה, ומשום זה בעצמו כדאיים המה לירש אותה ולהתיישב בה" [אם הבנים שמחה ג, טז]

שאלות לדיון

מדוע אור הגאולה הופיע קודם בנפשות הקדושות, הרי אנו רואים שלא היה להם את הכוח להמשיך אותן?
נראה שה'נפשות המעשיות' הולכות ומתמעטות בדור שלנו. האם החמצנו את ההזדמנות להשפיע עליהם?

הדורות. **ברק החץ** - של אור הגאולה הופיע אצל רחוקים מאוד מהקודש. **מיהו בא** - לא הכירו שמקור התהליך הוא בקודש. **פגע** - פגש. **מחוץ למחנה ישראל** - אומות שמסייעות לשיבת ישראל לארצם. **הופעה מתמהת** - מתמיהה, איך לשם הגיע אור כזה. **שמשם גבורת ישראל** - מקור הקודש, הוא נותן את הגבורה. **זעירותה וכו'** - קטנותה של נקודת הקודש שהיא מקור הכוח. **אמרת הגאולה הפוליטית** - הציונות המדינית, הדיבורים בפוליטיקה העולמית המביאים את הגאולה המעשית. **מעבדיה** - מעשיה. **מבכים** - גורמים לבכי. **אות הוא** - סימן הוא. **לקח בלא יודעים וכו'** - לקח בלא ידיעה. כוח הגאולה המעשית שהתרחק ממקור הקודש מוכרח להתחדש ממקור הקודש. אין צורך לעצור ולמעט את הופעת הגאולה המעשית אלא לתת לכל דבר את תפקידו ותוכנו האמיתי ממקור הקודש. **יקפצו** - יסגרו מרוב פליאה ותדהמה.

מהלך הגאולה באנשי הקודש והחול

בחזונו המרגש אשר אנו רואים לעינינו גמינו, שאחרי שממונתה הגמורה של ארץ ישראל והחל האור להתגלות בצורה זעירה בדורות קדומים ושתנאים אחרים היו לה.

כלומר: לא שליחות ניצוץ של קרן גאלה למקומות רחוקים, אלא דוקא לקרובים מאד, לנפשות קדושות, אדירי אמונה וחסיון כח ד', המיטדים הראשונים של הישוב הקדום, קדושי האמה וגדולי התורה, נמשך האור הזה בעזרתו המקדשת בתוך ניצוץ מאיר באבוקות קדש מבפנים, אצל פהה ונחלש בהערכתו המעשית מבחוץ.

עד אשר באו זמנים שיד קורא הדורות מראש הכינה אותם להפיץ את החזון במערכותיו המעשיות. אז קמה תנועה מרחקה מכחו של האור הפנימי וברק החץ הלך למרחוק, פגש בנפשות מקשרות להציב גבולים מעשיים בכח מגלם: הישוב החדש בכל מסבותיו.

והרימו חזון אנשי חל, מתגברים ברוח של חלי-חליון, גם בנפשות אשר לא היתה בהם הכשרה להפיר מהיכן בא להם כח פועל נפלא כזה הקולע כל כך אל המטרה, שהיא קדש-קדשים.

הרוח המעשי הלך הלוך והתפשט, פגע בכחות עוזרים, שגם הם מבחוץ, ומחוץ למחנה ישראל לגמרי, גם משם באה הופעה מתמהת. אבל הכח הניצוצי הזה, מתוך מרחקו העצום ממקור הקדש, שמשם גבורת ישראל נלקחת. כשבא עד גבול רחוק של התפשטות חיצונית, שוב היה מוכרח להכשל בלקתו, וחלשות נוראות, מכשולים מעשיים ומכשולי לב רבים סבבו אותו. ומפאן באו לנו אותן התלאות הנוראות, שנמשכו בעצם מחלשת הכח של האור היסודי, מקור הגבורה של צעדי הגאלה בראשיתם, מתוך זעירותה של הנקודה המקדשת, שהיא כל אוצר חילה, ומתוך הסתתרותה במעבי כלי החל, שנעשו לה צנורות מעשיים, במהלך הישוב הארצי ישראל ובהמהלך אמרת הגאלה הפוליטית, שהיא מקשרת את מעבדיה אל החוץ, מחוץ למחצת הקדש בישראל ומחוץ למחנה ישראל, ביחוסה אל העמים האחרים וכחות ממשלתם, המתאגדים במפעל השרשי המקדש הזה, בענפיו המתפשטים.

והתלאות האלו נתגלו בצורתן המפלצתית בשפך דם קדושינו ובעשק זכויותינו בשריד קדשנו ובהגבלת עליתנו לארץ מחמדנו ובהתגלות הרס הפרוד בתוך מחנות העובדים השונים לשם תחית הארץ ובנין האמה עליה, שכל אלה מבכים את כל הלבבות המקשרים לחסך ישועת ישראל ונחלת קדשו, בזמן המעבר הזה שצפית בקיעת האורה מוכרחת להתגבר בו בכפלים.

אבל מה החזון הזה מבשר לנו? ידע כל לב חכם, כי רק אות הוא שפבר בא הזמן, שהכח המתפשט שהתרחק ממקורו הנאמן, מוכרח להתעודד ולשוב ולחדש את צורתו העצמית, מאותו המקור שמוננו לקח בלא יודעים את כחו המעשי. לא למעט את התפשטות ענפיו הגדולים, אלא להשקותם מטל של תחיה הגנוז במקורו, במקור הקדש אשר מוננו באו, ועל ידי זה להרבותם ולהגדילם בגדל מפלא.

עתה ממעמקים ישאב ישראל את כחו, ממעמקי הקדש אשר שם הגבורה ושם התפארת. ומתוך המחשבים יבא אור גאלה, להגלות ולהופיע על כל הנשמות המקשרות להיות עוסקות, מקרוב ומרחוק, בארץ ובגולה, להגשמת הישועה בהופעותיה ממקור הקדש אשר עליה כבר יקפצו מלכים פיהם. כי את אשר לא ספר להם יראו ואת אשר לא שמעו יתבוננו, במהרה גמינו אמן.

(מאמרי הראיה ב, ממעמקי הקודש)

בחזון - בראיה. **שממונתה הגמורה** - ארץ ישראל הייתה שממה גמורה. **האור** - אור הגאולה. **בדורות קדומים** - קודם לתנועת התחיה החדשה. **שתנאים אחרים היו לה** - אחרים מאלו הנמצאים היום. **למקומות רחוקים** - לאנשים שרחוקים מקדושה וקיום מצוות. **חסיני** - מלשון חסון, חזק. **אצל כהה ונחלש** - אור הגאולה האיר בצדדים הרוחניים דרך הקרובים לקודש, אבל באופן המעשי נחלש וההתיישבות והפרחת השממה לא כל כך צלחה. **קורא הדורות מראש** - ה' המסדר את סדרי

בשורת החזון

